

Komisja ds. Interwencji – Plagiat

Plagiat to za *Słownikiem wyrazów obcych PWN* „1.Przywłaszczenie cudzego utworu lub pomysłu twórczego, wydanie cudzego utworu pod własnym nazwiskiem. 2. Dosłowne zapożyczenie z cudzego dzieła opublikowane jako oryginalne i własne”¹.

Trzeba tu doprecyzować pojęcie „oryginalności”. Słownik terminów literackich definiuje to pojęcie jako „właściwość rozwiązania twórczego polegająca na tym, że ma ono charakter swoisty, samodzielny, niesprowadzalny do ujęć już znanych ani też do wzorów takich ujęć”².

Władysław Kopaliński natomiast uznaje plagiat za kradzież literacką, artystyczną, naukową³. Grzegorz Sołtysiak ujmuje plagiat jako „świadomą kradzież twórczości, pomysłu lub idei w całości lub w części i przypisanie sobie autorstwa tegoż”⁴.

W kodeksie cywilnym art. 23 i 24 chroni twórczość artystyczną, wynalazczą i racjonalizatorską przewidując odpowiedzialność za naruszenie czy zagrożenie tych dóbr osobistych.

Ustawa o prawie autorskim przewiduje także odpowiedzialność za plagiat począwszy od jej art.115. Pojmuje utwór jako każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.

Zdaniem Anny Gereckiej-Żołyńskiej problemem w procesie karnym jest określenie indywidualnego charakteru i oryginalności utworu⁵. Przez słowo „indywidualny” należy rozumieć „nowy, różniący się od innych utworów o podobnej tematyce, zaś „oryginalny” to przede wszystkim nie wzorujący się na innych dziełach, posiadający nowatorskie ujęcie tematu”⁶.

Wszystkie te definicje są potrzebne by doprecyzować, co jest przedmiotem ochrony.

Tzw. plagiat akademicki jest problemem dla całego środowiska naukowego. W art.195 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce mówi się, iż „w przypadku gdy osoba ubiegająca się o stopień doktora przypisała sobie autorstwo istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, podmiot doktoryzujący stwierdza nieważność decyzji o nadaniu stopnia”⁷.

Art. 275 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce mówi, iż „Nauczyciel akademicki podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienie dyscyplinarne stanowiące czyn uchybiający obowiązkom nauczyciela akademickiego lub godności zawodu nauczyciela akademickiego” a takim czynem może być plagiat.

Zgodnie z art.287 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie „w przypadku czynu polegającego na:

- 1) przywłaszczeniu sobie autorstwa albo wprowadzeniu w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania;
- 2) rozpowszechnieniu, bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy, cudzego utworu w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania;
- 3) rozpowszechnieniu, bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy, cudzego artystycznego wykonania albo publicznym zniekształceniu takiego utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu lub nadania;
- 4) naruszeniu cudzych praw autorskich lub praw pokrewnych w sposób inny niż określony w pkt 1-3;
- 5) sfalszowaniu badań naukowych lub ich wyników lub dokonaniu innego oszustwa naukowego;

Natomiast Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8.6.2022 r. określa szczegółowy tryb prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia co może być przydatne przy odpowiedzialności za plagiat⁸.

Plagiatem też zajmują się konwencje międzynarodowe. Przede wszystkim trzeba wspomnieć konwencję berneńską z 9.9.1886 r. chroniącą prawa autorskie, Konwencję Rzymską z 1961 r. oraz Traktat Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO).

Bibliografia:

- 1 Słownik wyrazów obcych, Warszawa 2002 za G. Sołtysiak „Plagiat. Zarys problemu” Warszawa 2009 s. 7.
- 2 Słownik terminów literackich, Wrocław-Warszawa 1988 za G. Sołtysiak „Plagiat. Zarys problemu” Warszawa 2009 s. 7.
- 3 W. Kopaliński, Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem, Warszawa 2007 za G. Sołtysiak op. cit. S.7.
- 4 G. Sołtysiak, „Plagiat. Zarys problemu” Warszawa 2009 s. 10.
- 5 A. Gerenska-Żołyńska, Ochrona praw autorskich i praw pokrewnych w polskim procesie karnym, Toruń 2002, s. 23.
- 6 G. Sołtysiak, op. cit. s. 16.
- 7 Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 z późn zmianami).
- 8 Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8.6.2022 r. określa szczegółowy tryb prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarci (Dz.U. 2022 poz. 1236).